

pa ne dá se vjeti v besede popolno! — Kolikrat je v tem rajna sama tožila!

Teško tedaj je nje življenje popisati, — al zgoditi se mora i zgodilo se bode, ker bilo je v resnici ogledalo za slednjega človeka, posebno pa za Vas deklice i žene slovenske, ki ste pozabile svoj rod, ali pa za posvetnem preveč hrepenite.

Životopisu če pa slediti vse, kar je: za občinstvo pisala ali se mu podati zamore, — i tega je veliko več, kakor je do zdaj priobčenega.

Razdeliti se dajo vse dušne nje dela: 1) v povesti; 2) v razne spise, pesmi, prevode; 3) v liste; 4) v napeve i glasbenke.

1. Povestic je nekaj deloma v „Slovenski Bčeli“, deloma v dveh bukvh „Zore“ natisnjenih i sicer „nedolžnost i sila“, „Musa izdajnik“, „Slavjanski mučenik“, „Zvestoba do smerti“, „Svatoboj pašavnik“, „Boris“, „Rožmanova Lenčica“, i „Tverdislav“. Kaki občutki, kake misli v kaki besedi se razlivajo že v teh povesticah, kratkih po natisu, al neizmerno polnih duše zlatega zerna!

Razun teh povestic je spisala rajna še okrog dvajset družih, ki še niso zagledale belega dné i ki vse so vredne sestrice pred imenovanih. Naj se le nekte zmed njih imenujejo, kakor: „Vilica“, „Marula“, „Svobodželjna Slavjanka“, „Rodoljub“, „Sodba Bretislavova“, „Spitigujev i udova“, „Nikola Zrinji“, „Sprava“, „Moč vesti“ itd. Zraven tega je pa moralo več povestic komaj začelih ostati, kakor jih je tudi več le v načrtu ali celo le po imenu, naslovu i predmetu zaznamovanih. — Namenila je rajna spisati „Ogledalo človeškega serca“ v povesticah, in ž njimi zajeti kreposti i zlobosti njegove. Zbirala si je za to predmete iz zgodovine, naj ljubše slavjanske, da bi Slovanom živo govorili. Prekrasen namen! — al ni se do konca izpolnil. — Kak žalostno, da moralo je zastati tako serce, ki je toliko v sebi hranilo!

2. Pesmi, razni spisi, prevodi.

Pisala je jedno jedino i v resnici izverstno pesem: „Zmiraj krasna je narava“, ki se nahaja v „Slovenski Bčeli“. Zapisana, razlita je v njej vsa narava, kakor je živa. „Zmiraj krasna“! Tak jo zapopade čisto serce — duša nebeška!

Med spisi moram naj prvo opomniti sestavka „Metrika proze“. Čuditi se mora slednji temu sestavku. Da je rajna spisateljica tak metriško pisala ko malokdo drug, priča vsaka verstica njenih povestic. Da je pa lastnost, metriško pisati, ki je z doslednostjo misel osko zvezana i mora biti duhu prirojena, tudi v vodilih, pravilih i dokazih, i sicer tako dosledno, premišljeno, umetno i jednotno izrekla, — to mora človeka prevzeti!

Opomnim še dalje prekrasnih sestavkov: „Na grobu Prešerna“, „Grecia — Slava“, „O kipih Velesovskih“, „Hoja iz Predvora na Turn“, „Pusti grad“, „Jesen“, „Donava (o poroki cesarjevi)“ itd. — Tudi v tej versti je komaj začeto delo, jedna tragedia: „Vilica“ — ki bi bila, kolikor se iz začetka viditi zamore, izverstna bila; predmet je tisti ke v zgorej imenovani povesti.

Omeniti je še prevod ilirske novele: „Nepoznani dvobojujnik“. (Konec sledi.)

Ozir po domačii.

Ormož na Štajarskem.

(Dalje.)

Od kod slovensko ime Ormož? od kod nemško Friedau? Slovensko ime Ormož izpeljujejo nekteri od tistega časa, ko je v letu 1199 Miroslav Ptujski (Friedrich von Pettau) na tem mestu silovite Madžare potolkel in drugo leto potem zemljo to daroval nemškimi križnikom, katerim so jo tukajšni slovenski stanovavci,

ker je bila poteptana in nerodovitna, iznova izorati in obdelati pomagali. Ker so bili z besedo „ori (orji) mož!“ k delu siljeni — pravijo — je ostalo temu kraju ime Ormož. Pozneji so omenjeni lastniki na tem kraji mestice sozidali, ga v brambo zoper mažarske napade obdali z zidovjem in grabni, ki so še dandanašnji viditi, in mu v spomin teško zadobljenega mirú (Frieden) nemško ime „Friedau“ dali. Še zdaj se na vratih izhoduje strani kamen vidi, v kterega je mestni gerb — brnistolp od solca in lune razsvitljen — vsekan. Nemški napis: »Dieser alte Stadtstein Gotteshand — Friedau ist sie genannt — von vorigen Zeiten wohl bekannt. 1635«, ki je bil napravljen pod imenovanim stolpom, je roka nespametnih ljudi pokončala. Ker je križarski red potem, ko je mažarskega jarma rešene Slovence v svojo last dobil, mogel skerbeti za omiko svojih seljakov, je napravil cerkev in faro v tem kraji, in od te dōbe izvira ustanovljenje farne cerkve ali saj stranske kapelice, kakor tudi trojnih cerkev bližnje okolice, namreč v Veliki Nedelji, v Središču in pri sv. Miklavžu, ker tudi te spadajo redu nemških križnikov, od kterega je znano, da se je osnoval ob času križarskih vojsk okoli leta 1100, ko so se poganjali Saracenom (Turkom) vzeti božji grob.

Važniše pa se mi zdí terdenje tistih, ki pravijo, da mestice naše je dobilo ime svoje od Ormoža, nekoga mesta v starodavni dolnji Ilirii (današnji Bulgarii), od kodar so prvi Ormožani prišli in tu se naselivši svoji novi naselitvi ime „Ormož“ dali. To poterjujejo še mnoge druge v tem kraji navadne imena, na priliko: Runc, Rucmanec — imeni vesí, Sekulovci — stanovavci v okolici sv. Tomaža.

V še stareje čase pa sega tista izpeljava tega imena, po kateri je Ormož ime dobil od „Ormužda“, perziškega solnčnega božanstva, katero so molili stari Slovani, tedaj tudi prebivavci tega kraja, kakor naš učeni starovinar gosp. prof. Davorin Terstenjak v svojem spisu: „Kdo so bili Ambidravi?“ dokazuje. (Konec sledi.)

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Pole v Istrii 20. aug. Danes je tukej birma (kriзма), ker škof iz Poreča so še le te dni sém prišli. Pred nekoliko leti so poreški škof pol leta v Poreču in pol leta v Poli stanovali, ali zdaj pridejo sém vsako leto le za malo časa, da ogledajo cerkve in opravijo bolj važne reči. Stolno cerkev, posvečeno sv. Marii nebovzeti in sv. Tomažu apost. pa bi bilo treba, da bi jo veliko popravili, ker je dosti slabo oglešana. Posebno umetnega ni v ti cerkvi veliko; le dvě podobi iz povesti sv. pisma starega zakona, ste pomina vredne. Ena očituje tempel Dagona pri Filistejih, ki so bili Judom v neki vojski skrinjo mirú in sprave ukradli, in ko so jo bili pripeljali v svoj tempel, se je malek Dagon poderl in med ljudstvo filistejsko je prišla kuga z mnogimi družimi nadlogami. Druga podoba kaže, kako Filisteji prestrašeni od toliko nadlog, ono skrinjo na voz devajo in va-nj dve mlade kravi vpregajo, ktere ste jo peljale v Jeruzalem; viditi je tukaj tudi kralja Davida, ki pri ti priložnosti veselja pleše, na arpo brenka in poje. Tudi kropilo v cerkvi je zanimivo; lepo izdelano iz belega marmelja je bilo nekđaj žertvenik v starih paganskih časih.

Ker sem v začetku od škofa govoril, še povém, da sedanji škof žlahni Peteani, rojeni v Gorici, so zares milostljiv, blag gospod in oče ubogih, zlasti ubogih učencov. Oni pošiljajo v šolo vsako leto 6 ali 8 mladenčev na svoje stroške; al ti mladenči ne hodijo v šolo v domovini, ampak na Laškem v Chioggi pri Benetkah. Uzrok tega je, kakor sem slišal, ker tam niso šole tako teške, kakor kje drugod, in tudi stroški živeža ne tako veliki, kakor v kakšnem drugem mestu. Al dobiček za domovino tudi ni takšen, kakor bi bil kje drugod, ker ta

Novičar iz mnogih krajev.

mladina se odvadi tam šege domače, domačega jezika tako, da marsikter rojen Slaven pozneje teško materni jezik govori in zavoljo tega tudi duhovne službe med lastnimi brati teško opravlja. Ker v Istrii je veliko duhovnov iz Krajskega, mislim, da bi ne bilo slabo, ako bi ti milostivega gosp. škofa prosili, da bi omenjene učence v Gorico ali v Ljubljano pošiljal. V teh mestih bi oni ne le samo lepo prilžnost imeli, materni jezik govoriti, ampak oni bi se naučili tudi nemškega, ki je v avstrijski državi važen in zlo potreben; tudi stroški bivanja bi ne bili toliko veliki, kakor morda kdo misli. — To je moja nedolžna misel, ktere pa nikomur vsiliti nočem. Kuk.

Od sv. Lorenca v Pušavi. K zidanju župne hiše (farovža) pri Divici Marii v Pušavi se še nič ne pripravlja. Obžalovanja vredni so stari gosp. župnik, ki morajo v ptuji župni prebivati in deleč v šole po 2 in 3krat v tednu hoditi. Da bi se vendar to potrebno delo dalje ne odlašalo! — Pri ti priliki dovolite mi omeniti jezera v Lovrenški župni na verhuncu visokega Pohorja. Proti južni strani od sv. Lorenca se povzdiguje visok breg (hrib), nekda z lepimi smrekami, hojkami in bukvami okinčan, zdaj pa gol. V sredi tega hriba je tako merzla voda, da za zobe zebe. Zgor na bregu pa je blizo 15 mlak, v kterih voda tudi ob suši ostane — pa za piti ni. Okoli in okoli pa je močirno tako, da palica kjer koli rada globoko v zemljo gré — raste pa le malo po zemlji ležeče borovje. — Ni davnej, kar je 8 oséb obiskalo to jezero, ki jim je jako dopadlo, posebno pogled na vse strani. — V Lorenški župni ste dve steklarske tovarni (glazute), ki lepo steklo, tudi šibre delate. Božidar.

Iz Dolenje vasi poleg Ribnice 17. augusta. Z veseljem naznanjamo, da naša prošnja ni bila zastonj in da se je spet lepo pokazalo usmiljeno serce Slovencev, ki siromake v njih potrebah radi podpirajo. Prejeli so že naši pogorelci od dobrotnikov lepih darov. Bog naj jim stoterno poverne! Tudi kantonskemu poglavarju v Kočevji gosp. Mart. Tribuci-tu gré hvala, da so za naše pogorelce zares očetovski skerbeli, in jim marsikak dar s svojo prošnjo naklonili. Akoravno pa smo že lepe darove prejeli, kar s hvaležnim srcem spoznamo, je vendar pri tako velikem številu pogorelcev le malo enega zadelo in revšina je zmiraj še tolika, da nekteri svojih pohlšteev še postavljati niso začeli. S priserčno zahvalo za prijete dobrote sklenem tedaj ponižno prošnjo na vse kraje: usmilite se siromakov v Dolenji vasi! Jože Jereb.

Iz Kamnika piše gosp. Fr. Mladič „Novicam“, da 13. dan t. m. je bila sloveča cerkev pri Novištifti na Štajarskem, kakor je 56. list letošnjega tečaja naznanil, z veliko slovesnostjo za božjo hišo posvečena. Že v saboto zvečer je privrelo veliko ljudi iz Štajarskega, Krajskega in Koroškega k ti slovesnosti, ktero so mili glasovi novih zvonov (delo slovečega mojstra Samasa) že zarano krog in krog naznanjali. Snidilo se je 20 duhovnikov, ki so z zbrano množico ljudstva vred priserčno sprejeli ljubljeneega gosp. knezoškofa Slomškega, ki so blagoslovili novo hišo božjo. Ko so gosp. fajmošter sv. Franciška med petjem obile množice in zvonenjem lepoglasnih zvonov prenesli sv. sakramente od podružnice sv. Miklavža v novo farno cerkev, so peli milostivi škof veliko sv. mašo in prečastiti gosp. korar J. Rozman so pridigovali tako ginljivo, da je teško popisati. Po tem opravilu je bila sv. birma, in mili govor vikšega dušnega pastirja je sklenil praznični dan, kteri bo dolgo dolgo v spominu ostal vsim pričujočim. Povedati imam še, da naš rojak Medved, po domače Pintar, je sozidal novo cerkev, za ktero so se častiti gosp. fajmošter veliko veliko trudili in farmani lepo pripomogli.

Do 22. t. m. je bilo za državni zajem 415 milijonov 474.793 fl. podpisanih. — Da se tudi takim krajem, kjer železnica ne ostaja, dobrota železnice naklone, je ministerstvo kupčijstva dovolilo, da na tistih postajah, odkodar ima potem blago na to ali uno stran iti, se smé blago prejemati, ako na voznem listu (Frachtbrief) določno zapisano stoji, kteremu špediterju ali vozniku se ima blago izročiti; če pa na voznem listu to zapisano ne stoji, ga bo vradnija na železnici sama, kar bo naj bolj mogla, izročila zanešljivemu špediterju ali vozniku. — Že se nek priprave delajo za ustanovljenje deželnih namestnij vsled novega ces. patenta. — Ministerstvo dnarstva je ceno kotlovine za 2 fl., živega srebra za 5 fl., in cinobra za 7 fl. pri centu znižalo. — Na Dunaji je te dni več velikih tergovcev na kant prišlo; naj večji med temi je žl. Wertheimsteinov sin. — Strašne povodnji 18. in 19. dan t. m. so po Marskem in Šleskem veliko škodo po polju in mestih naredile; naj stareji ljudje ne pomnijo enacega, v Preravi se je 20 hiš poderlo. — Tudi v Monakovem se je kolera začela; obertnijska razstava stoji skor prazna. — 21. dan t. m. je začela avstrijska armada kot neutralna armada v Valahijo marširati; pelje jo fml. grof Koronini; za civilnega komisarja je višjemu poveljniku baronu Hess-u pridružen deželni poglavar zgornje Avstrije baron Edv. Bach; v Bukureštu je oklicano, da kadar pride avstrijska armada tje, se bo po vsih mestnih cerkvah pela zahvalna pesem. — Poglavni vzrok, zakaj Rusi tak počasi iz Moldave marširajo, je nek ta, ker imajo čez 10.000 bolnih seboj peljati, za ktere ni lahko potrebnih vozov dobiti. Ko eno telegrafno naznanilo od 16. t. m. pravi, da Rusi Brajlo in Galač še zmiraj bolj uterjujejo, pravi drugo od 22. t. m., da so tudi Brajlo, Galač, Buseo in Fokšan že zapustili. — Turki so razun male straže 18. t. m. popolnoma zapustili Bukurešt in se v taborišče zunaj mesta podali. — Unidan je tretji del Varne pogorelo in veliko francosko-angleških magacinov. Zdaj se spet govori, da je napad na Krim odložen do konca t. m. — V Varni razsaja tudi kolera, ktera je angleško-francoski armadi, posebno v Bulgarii, več tisuč vojakov pobrala. — V Sevastopolji je 40.000 Rusov. — V Azii so bili Turki, kakor novice iz Varšove pravijo, spet hudo tepeni. General Bebutov je poleg Karsa napadel anatoljsko armado 60.000 mož močno, ji 15 topov, veliko orožja in streliva vzel, 84 oficirjev in 1300 prostakov vjel, 3000 Turkov je mertvih obležalo. — Sliši se, da Angleži in Francozi bojo čez zimo v Bomarsundu ostali, 2000 vjetih Rusov bojo na Francosko poslali. — Na Španjskem je še vse pri starem; ministri in generali se krepko obnašajo. Ko je te dni prišla neka deputacija k Esparteru s pritožbo, zakaj se ne bo smelo v državnem zboru pretresovati: kdo ima prihodnji vladar biti, ji je kratko odgovoril: „Mi morate zaupati, kakor mi ljudstvo zaupa, ali pa namesti mene vladarstvo v svoje roke vzeti“.

Stan kursa na Dunaji 24. augusta 1854.

Obligacije	5 %	85 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	84 1/2 fl.
deržavnega	4 1/2 %	75 1/8 "	Windišgrac. " " 20 "	29 1/2 "
dolga	4 %	66 1/8 "	Waldstein. " " 20 "	29 1/8 "
	3 %	52 1/2 "	Keglevičeve " " 10 "	10 1/8 "
	2 1/2 %	42 "	Cesarski cekini.	5 fl. 25
Oblig. 5% od leta 1851 B		96 "	Napoleonador (20 frankov)	9 fl. 6
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		80 "	Suverendor	16 fl. —
Zajemi od leta 1834		224 "	Pruski Fridrihsdor	9 fl. 50
" " 1839		132 1/2 "	Nadavk (agio) srebra:	
" " 1854		93 3/4 "	na 100 fl.	17 1/2 fl.